СЁЗЛЮК

Баш руханий — Алланынъ огюнде Исраиль халкъыны такъдим эткен баш руханий. Онынъ урбасы бунынъ темсили эди, хусусан устюнде он эки дегерли ташы олгъан кокрек торбасыдыр. Шу ташлар устюнде он эки Исраиль къабилесининъ адлары язылгъан эди.

Васиет — Синай дагъында Алла Мусанен бутюн еудий халкъына васиет берди. Алла еудийлерге яхшылыкъ япаджагъына, оларны душманлардан къорчалайджагъына ваде берди. Амма еудийлер де Онъа садыкъ олып, Къанунда язылгъан Алланынъ ирадесини беджермек кереклер. Бу Васиетке, онынъ япылмасы акъкъында тариф эткен китаплар топламына киби, «Эски Васиет» дейлер. Пейгъамберлер Алла адамларгъа «Янъы Васиет» береджеги акъкъында айта эдилер. Бу Васиет Иса Месихнинъ олюми ве тирилюви ярдымынен япылгъаны акъкъында Инджиль китабында икяе этиле. Бу Васиет акъкъында Янъы Васиетнинъ китаплары тариф эте. Энди Алланынъ халкъы — догъгъан ерине бакъмайып, Месихке иман этип, Онынъ огретювине коре яшагъан адамларнынъ эписи.

Васиет Сандыгъы — исраиллилернинъ эсас азизлиги: агъачтан япылып алтыннен къаплангъан мукъаддес Сандыкъ. Шу Сандыкъта устьлеринде Он Эмир язылгъан таш левалары сакълана эдилер. Оларны Рабби Синай дагъында, еудий халкъына васиет бергенде, Мусагъа берген эди. Сандыкъ башта Мескеннинъ, сонъунда Сарайнынъ Энъ Мукъаддес Еринде тура эди. Исраиллилер оны, устюнде санки де Рабби отургъан, падиша тахты ерине коре эдилер.

Васиетнинъ таш левалары — устьлеринде Он Эмир (Исраиль халкъына Алладан берильген эсас эмирлер) язылгъан таш левалардыр.

Оларны Рабби Синай дагъында, Исраильнен анълашма тизгенде, Мусагъа берген эди. (Чыкъыш 20; 34; Текрар 5; 10)

Еудийлернинъ байрамлары — исраиллилер эсас учь байрамны къайд эте эдилер: Мысырдан чыкъкъанларыны хатырлаткъан Песах Байрамы, Бириндджи Махсул Байрамы (махсул джыймагъа башлагъанларында), Чалашлар Байрамы (махсул джыймакъны битиргенлеринде). Ондан гъайры олар даа Одеме Кунюни къайд эте эдилер. Шу куню бутюн халкъ аштан вазгечип, Алладан озь гуналарынынъ багъышланмасыны сорай эдилер. (Чыкъыш 23.14-19; Текрар 16.1-17)

Керувлар — мелеклернинъ хусусий бир чешити. Китапта Керувлар Аллагъа якъын ве онынъ тахты янында хызмет эткен неснелерни киби тасвирлей. Онынъ ичюн Керувларнынъ ресимлери Мескенде ве Сарайда бар эдилер.

Къандиль — Мескенни, сонъундан исе Алла Сарайынынъ ичини ярыкълатмакъ ичюн къулланылгъан еди ягълы чыракълы къандиль. (Теврат: Чыкъыш 25.31-40)

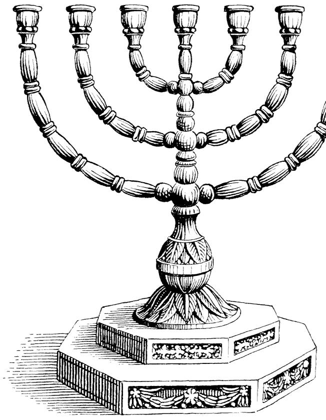

Къурбан ери — бир тёпелик, онынъ устюнде къурбан чалынгъан айванларнынъ бутюнини я да бир къысмыны якъа эдилер. Къурбан ери эксериетнен ташларнен япыла эди, амма Корюшюв Чадырында еринден авуштырмагъа мумкюн олгъан, тахтадан япылып демирнен

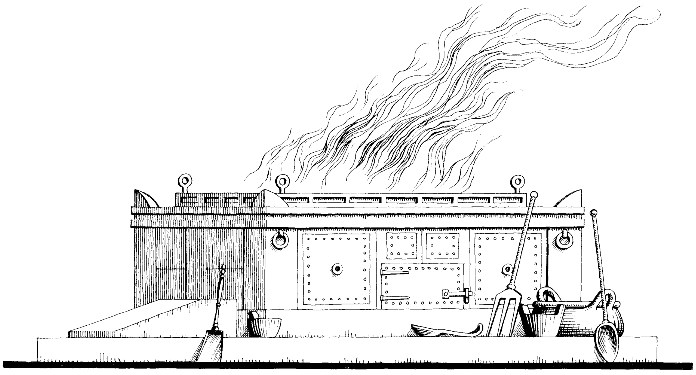

къаплы сою бар эди. Ондан гъайры махсус къокъулы отларны якъмакъ ичюн, демирден япылгъан кучюк къурбан ерлери де бар эди. (Теврат: Чыкъыш 27.1-8)

Къурбан чалув ве бахшыш кетирюв — Мусанынъ къануны боюнджа еудийлер Аллагъа къурбан кетире эдилер. Айванны сойып, бир къысмыны я да бутюнини къурбанлыкъ ерине къойып якъа эдилер. Эгер эт къалса, оны адамлар озьлери ашай эдилер. Мусанынъ заманындан башлап, Алла къурбанлар тек бир ерде кетирильгенини талап эте: башта Корюшюв Чадырында, сонъ Алланынъ Сарайында. Къурбан чалмагъа тек руханийлернинъ акъкъы бар эди. Айванлардан гъайры, отьмек, шарап, зейтюн ягъы, берекетнинъ биринджи мейваларыны бахшыш оларакъ кетире эдилер. Къурбанларнынъ ве бахшышларнынъ бир къач чешити бар эди: гунадан арынмакъ ичюн, Алланынъ яхшылыкълары ичюн, сёз бергени ичюн, озь истегинен кетирильген къурбан я да бахшыш. Бойле къурбанлар ве бахшышлар Алланен бирликте адамнынъ ашагъан ашы киби эди. Ондан гъайры, руханийлер ве левийлилер бу ашларны ашап яшай эдилер.

Мелек — Аллагъа хызмет эткен ве Онынъ эмирине коре адамларгъа ярдым эткен ве Алланынъ ирадесини хабер эткен рухий несне. Базы энъ эмиетли мелеклернинъ Инджильде адлары бар — Микаэль, Джебраиль. Мелеклернинъ бир къысмы бир заманларда Аллагъа къаршы исьян котердилер ве Иблиснинъ тарафына кечип, Аллагъа табынмакътан вазгечтилер. Ойле мелеклерге «Иблиске бойсунгъан мелеклер» деп айталар.

Он пайда бир пай — берекетнинъ он пайда бир пайы. Исраиллилер оны Раббиге бахшыш оларакъ руханийлерге бермек керек эдилер. Бу пай Сарайнынъ кечинмесине, руханийлернинъ ашларына ве озьлерини бакъып оламагъан адамларгъа ярдым оларакъ масраф этиле эди. (Текрар 26.1-15)

Раатлыкъ куню — исраиллилернинъ мукъаддес куню. Шу кунни олар бир тюрлю иш япмайып, Аллагъа багъышламакъ керек эдилер. Айны шекильде единджи йыл да хусусий олып, шу йылы топракъ ишленильмейджек эди. Еди кере еди йыл кечкен сонъ, эллинджи йыл юбилей йылы деп илян этиле эди. Шу йылы борджлар багъышлана эди, топракъ исе эвельки сабыларына къайтарыла эди.

Савут — Мескеннинъ азбарында тургъан буюк бакъыр савут. Аллагъа хызметлерини башламаздан эвель, руханийлер шу савутта абдест ала эдилер.

Синай — Синай сахрасындаки (земаневий Мысырда) дагъ. Шу дагънынъ устюнде Алла Мусагъа Он Эмирни багъышлагъан эди. Корюнгени киби, бу дагъ къадимий заманларда даа Хорев деп адлана эди, бугунь исе о, Джебель-Муса деп адлана.

Сион — Ерусалим шеэри ерлешкен байырлардан бири. Шунынъ ичюн «Сион» дегенде, эксериетнен Ерусалим козьде тутула. Кочьме манада исе Алланен бирликте инсафлылар яшайджакъ коктеки Ерусалим шеэри.

Теклиф пителери ичюн стол — башта Мескеннинъ, сонъунда Сарайнынъ ичинде тургъан стол. Руханийлер онынъ устюне даима, Раббиге бахшыш оларакъ, он эки пите къоя эдилер. (Теврат: Чыкъыш 25.23-30)

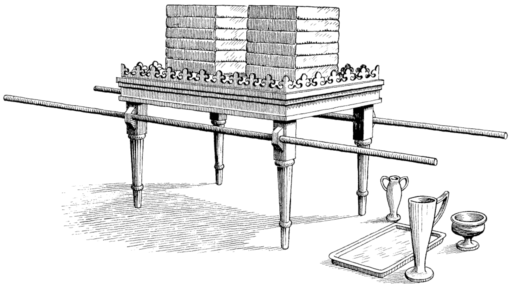

Чадыр (Корюшюв Чадыры) — ерини денъиштирмеге мумкюн олгъан буюк Мукъаддес Чадыр. Алланынъ эмирине бойсунып, исраиллилер оны ясап, сахрада юргенлери вакътында озьлеринен алып юре эдилер. Чадырда Васиет Сандыгъы сакълана эди. Исраиллилернинъ ордусында бу ер Алланынъ Эви сайыла эди. Чадыр огюнде еудийлер Аллагъа ибадет эте ве къурбан чала эдилер. Сулейман Ерусалимде Алланынъ Сарайыны къургъан сонъ, Мукъаддес Ер анда коче.

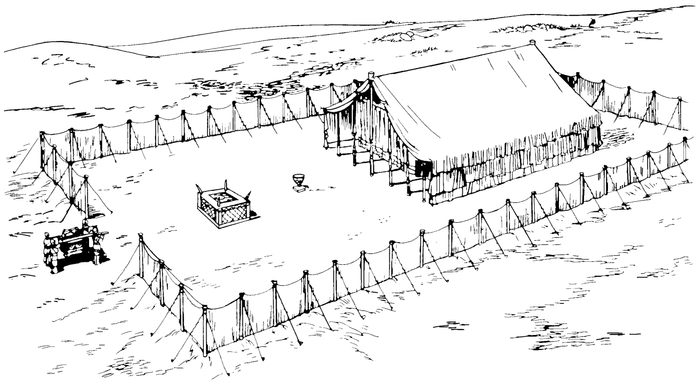

Джузам — бу сёзнен Мукъаддес Китапта ялынъыз джузам хасталыгъы дегиль де, эр бир тюрлю тери хасталыгъы адлана. Бойле хасталыкъ адамны арамлай эди, ве о, бутюнлей тедавийленмегендже, башкъа адамлардан айры яшамакъ керек эди.